

Марія ШЕСТЕРНЯК

кандидат економічних наук
доцент кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет

Діана ЗЮБРІЙ

студентка 4 курсу
кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Упродовж останніх років проблемні питання регулювання аудиторської діяльності в Україні, поглиблення європейської інтеграції, поступовий перехід та адаптація до міжнародних стандартів, забезпечення стабільного розвитку національної системи державних фінансів, які є ключовими інструментами реалізації законності, правильності та ефективності накопичення і витрачання державних коштів викликають ряд запитань, що потребують ретельних досліджень. Практика свідчить, що регулювання вітчизняної аудиторської діяльності у відповідності з Європейським Союзом пов'язане насамперед з гармонізацією, уніфікацією вимог до аудиторів (аудиторських фірм) та діючих механізмів аудиту, переглядом та упорядкуванням більш жорстких норм, особливо у сфері обов'язкового аудиту, посиленням вимог щодо контролю якості діяльності аудиторських фірм, обмеженням цивільної відповідальності аудиторів, які виконують обов'язковий аудит суб'єктів суспільного інтересу. Зростання інтересу до розвитку цих питань є важливим показником демократизації суспільства і водночас гарантією прозорості державної фінансової діяльності. Враховуючи очевидний прогрес розвитку державного фінансового контролю в Україні, загальне значення державного аудиту залишається одним із Упродовж останніх років проблемні питання регулювання аудиторської діяльності в Україні, поглиблення європейської інтеграції, поступовий перехід та адаптація до міжнародних стандартів, забезпечення стабільного розвитку національної системи державних фінансів, які є ключовими інструментами реалізації законності, правильності та ефективності накопичення і витрачання державних коштів викликають ряд запитань, що потребують ретельних досліджень. Практика свідчить, що регулювання вітчизняної аудиторської діяльності у відповідності з Європейським Союзом пов'язане насамперед з гармонізацією, уніфікацією вимог до аудиторів (аудиторських фірм) та діючих механізмів аудиту, переглядом та упорядкуванням більш жорстких норм, особливо у сфері обов'язкового аудиту, посиленням вимог щодо контролю якості діяльності аудиторських фірм, обмеженням цивільної відповідальності аудиторів, які виконують обов'язковий аудит суб'єктів суспільного інтересу. Зростання інтересу до розвитку цих питань є важливим показником демократизації суспільства і водночас гарантією прозорості державної фінансової діяльності. Враховуючи очевидний прогрес розвитку державного фінансового контролю в Україні, загальне значення державного аудиту залишається одним із фундаментальних питань на рівні закону та законодавства.

Постійне вдосконалення системи обліку, зміни нормативно – правового законодавства і потреба в достовірній фінансовій інформації зумовили необхідність створення єдиних стандартів і незалежних контрольних органів. Інтеграція країн, концентрація світового

капіталу і безперервний процес злиття у сфері аудиторських послуг підвищують потребу в уніфікації міжнародних стандартів і правил для здійснення аудиторської діяльності [1, с. 205].

Розвиток механізмів державного аудиту, заснування Державної аудиторської служби місією якої є забезпечення економічного добробуту країни шляхом реалізації державної політики у сфері державного фінансового контролю та низка вдосконалень законодавства висунули на перший план широкий спектр проблем, які потребують першочергового вирішення. Однак останнє неможливо реалізувати на засадах існуючих наукових досліджень, більшість з яких не пов'язана з особливостями нових правових та організаційних положень аудиторської діяльності.

Дослідження наукових джерел та проведений аналіз понятійного апарату у сфері аудиту, показують, що практично відсутня цілісна науково-обґрунтована класифікація складових аудиту, недостатньо вивчений потенціал окремих видів аудиторських робіт та послуг. Зокрема, потребує подальшого розвитку механізм оптимального взаємовідношення систем і методів регулювання аудиторської діяльності. У сфері забезпечення якості аудиторських послуг залишається багато невирішених питань, наприклад, гарантії незалежності аудиторів, організація якості зовнішнього контролю, місце професійних громадських організацій у цій системі тощо. Крім того, однією з проблем аудиту в Україні є те, що деякі положення Міжнародних стандартів аудиту базуються на західній системі принципів бухгалтерського обліку, що в деяких випадках суперечить українським правилам бухгалтерського обліку. Було б справедливо, якщо б українські стандарти аудиту базувалися на чинному законодавстві.

Іншою відчутною проблемою є брак концептуального розмежування між системами зовнішнього та внутрішнього державного аудиту. На відміну від Лімської декларації, яка чітко розрізняє зовнішній аудит (як діяльність контрольних служб, які не є частиною або відділом організаційної структури інституцій, які підлягають аудиту) і внутрішній аудит (як діяльність контрольних служб, створених в рамках урядових відомств та установ), українське законодавство офіційно визнає лише зовнішній аудит, а саме орган парламентського контролю (Рахункова палата України)[2].

Крім того, варто зазначити, що в цілому сучасна Україна зіштовхується з низкою негативних ситуацій, коли, з одного боку, існує велика чисельність контролюючих органів, а з іншого – не вистачає послідовності та ефективності в їх діяльності, що призводить до підвищення кількості фінансових порушень.

Визначивши основні проблемні моменти аудиту, варто розкрити ймовірні шляхи для їх подолання, і водночас перспективи розвитку аудиту в Україні. Так, зокрема, вирішення вищевказаних проблем та тенденції розвитку аудиторської діяльності можливі за такими напрямками:

1. Обмін досвідом та поглиблення співпраці професійних аудиторських організацій України з міжнародними (зокрема, європейськими) професійними організаціями бухгалтерів та аудиторів.
2. Розробка механізму практичного застосування Міжнародних Стандартів Аудиту в Україні та створення коментарів до них у повному обсязі.
3. Застосування сучасних інформаційних систем і комп'ютерних технологій для вдосконалення організації та методики аудиту.
4. Розробка типових методик аудиту фінансової звітності підприємств в розрізі їх діяльності з використанням узагальненого практичного досвіду міжнародних та вітчизняних аудиторських фірм.

Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
17 грудня 2021 року, м. Тернопіль

5. Розробка відповідних роз'яснень та методичних рекомендацій (чітких інструкцій) щодо визначення окремих особливостей при проведенні аудиту в умовах комп'ютерної обробки даних і його нормативного регулювання.
6. Розробка механізму ціноутворення на аудиторські послуги на основі міжнародного досвіду.

Підвищенню якості аудиту в Україні сприятиме лише система цілісних і комплексних заходів, які будуть спрямовані на розвиток правового поля аудиту, запровадження якісної системи комп'ютеризації аудиту, здійснення контролю над рівнем компетентності аудиторів та якості наданих послуг, забезпечення реальної незалежності аудитора.

На основі викладеного можна стверджувати, що вдосконалення регулювання аудиту в Україні є складним і багатограним процесом, який потребує не тільки підвищення кваліфікаційних вимог до аудиторів та удосконалення нормативно-методичної підтримки аудиторської діяльності, а й поліпшення системи економічного контролю в країні в цілому.

Список використаних джерел:

1. Шестерняк М. М. Аудиторська діяльність в Україні: особливості європейської інтеграції. Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: матеріали V міжнар. наук.-практ. конф., (м. Тернопіль, 31 травня - 1 червня 2018 р.). Тернопіль: ТНЕУ, 2018. С. 204-206. URL: http://dspace.tneu.edu.ua/retrieve/75a596ed-d2bd-4771-ad7b-3f503ed5d9ae/Stan%20i%20perspektuvu31.05_1.06.2018.PDF#page=217
2. ISSAI 1 – The Lima Declaration. The official site of The International Organisation of Supreme Audit Institutions (INTOSAI). URL: https://www.intosai.org/fileadmin/downloads/documents/open_access/INTOSAI_Publications/Publication_40y_Lima_Declaration/EN_40_Jahre_Lima_Deklaration.pdf
3. Баховська А.О., Скаско О.І. Проблеми та перспективи розвитку аудиторської діяльності в Україні / Секція «Економіка і менеджмент»: збірник тез доповідей 76-ї студент. наук.-техн. конф. (жовт. – листоп. 2018 р.). Львів, 2018. С. 328.
4. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 р. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 9, ст.50), (із змінами і доповненнями), поточна редакція від 01.08.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>
5. Taras Gurzhii, Deshko Lyudmyla, Anna Gurzhii, Berlach Anatolii, Radyshevska Olesya State audit sin modern Ukraine: Issues, challenges, perspectives. Public policy and administration 2019, T. 18, Nr. 2 / 2019, Vol. 18, No 2, p. 281–298.
6. Державна аудиторська служба України. URL: <https://dasu.gov.ua/>